

biljaka i životinja posvećeno je, kako i sam naslov kaže, prikazima biljaka i životinja. „Simboličko–alegorijski motivi biljaka i životinja u ranokršćanskoj umjetnosti imaju svoju literarnu osnovu u biblijskim slikama i pripovijestima, a svoje kulturno podrijetlo u mitološkim tradicijama, poganskoj umjetnosti i religijskoj simbolici antičkoga svijeta.“

Jedanaesto poglavlje *Proslavljeni Krist* autorovo je izlaganje o središnjoj temi umjetnosti prvih kršćana. Ne može se sa sigurnošću utvrditi trenutak prelaska sa simboličkog prikazivanja Krista na njegovo likovno i figurativno prikazivanje. Postojao je određeni zazir od ideje prikazivanja Boga pod utjecajem starozavjetne tradicije i straha od idolopoklonstva. Ipak „teološkim sazrijevanjem predaje vjere“ i „nadilaženjem anikonizma“ prelazi se sa simboličnog prikazivanja Kristova lika na realistički prikaz (Krist bez narativnog konteksta, sa svitkom u ruci — predaja zakona, Posljednja večera). Napuštanjem simboličkih aluzija i prelaženjem na realistične i narativne prikaze slikarstvo se na Zapadu počinje odvajati od liturgijske umjetnosti i teologije Istoka. U dvanestom poglavlju *Kršćanska umjetnost pred izozovima ikonoklazma* autor donosi pregled ikonoklastičke borbe, njezinih začetaka i teoloških razloga, protivnika te pobjede pravovjerna. Poglavlje završava kratka studija o razlikama kršćanske umjetnosti Istoka i Zapada. Posljednje poglavlje *Kršćansko poimanje ljepote*, koje je ujedno i zaključak, propituje odnos ljepote s vjerom, istinom i osjetima. Na koncu autor završava podpoglavljem o svetoj ljepoti, koja „ne dolazi iz čovjekova djela, nego iz djela Božjega“.

Monografija *Slava križa* vrijedna je teološka studija o umjetnosti prvih kršćana koja doprinosi boljemu razumijevanju odnosa vjere i umjetničkog izričaja u počecima kršćanstva.

Zvonimir Marinović

Ljudevit Anton Maračić, *Dr. Celestin Tomić 1917.–2006.* Zagreb: Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2017, 296 str.

Knjigu *Dr. Celestin Tomić* autora Ljudevita Antona Maračića, izdali su u listopadu 2017. Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Kršćanska sadašnjost povodom stogodišnjice rođenja Celestina Tomića. To je treća knjiga u nizu biblioteke Profesori Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Celestin Tomić bio je franjevac konventualac i bibličar, pisac i suradnik u mnogim listovima i časopisima. Dugi niz godina predavao je biblijske predmete, najprije na Visokoj teološkoj školi u Splitu, a potom na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, Filozofsko–teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu i raznim redovničkim katehetskim institutima.

U prvom dijelu knjige autor opisuje djetinjstvo i školovanje o. Celestina Tomića, rođenog 6. listopada 1917. u Visu na istoimenom otoku kao petnaesto i najmlade dijete oca Dinka i majke Mandine (rod. Zaninović). Na krštenju je dobio ime Dinko Bruno. O. Celestin školovao se najprije na Visu, a potom u Ptuju kao svećenički kandidat tadašnje Jugoslavenske provincije sv. Jeronima franjevaca konventualaca. Godine 1934. ulazi u novicijat u Zagrebu, a 1937. upisuje Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. U studenom 1941. zbog ratnih neprilika prelazi na Papinski teološki fakultet sv. Bonaventure u Rimu, gdje postiže prvo licencijat iz teologije, a potom doktorat. Za svećenika je zaređen u Rimu 19. prosinca 1942. godine. Licencijat na Papinskom biblijskom institutu (Biblicum) postigao je 1946., a 1947. na istom institutu odobren je kao *candidatus ad laurem*. Pažnje su vrijedni ovdje iznese-

ni izvadci iz duhovnog dnevnika o. Celestina.

U drugom dijelu knjige opisan je trag koji je o. Celestin ostavio u matičnoj provinciji nakon povratka iz Rima 1947. godine. Spomenute su službe koje je obnašao u matičnoj provinciji. Naglasak je ovdje stavljen na službu odgojitelja bogoslova na Svetom Duhu u Zagrebu, koju je vršio petnaest godina. Zapamćen je po očinskoj brizi za svoje bogoslove. Sačuvano je nekoliko pisama podrške koja je pisao bogoslovima na služanju vojnog roka.

Treći dio iznosi biblijsku djelatnost o. Celestina Tomića, po kojoj je najpoznatiji u crkvenim i širim društvenim krugovima. Kao profesor biblijskih znanosti djelovao je najprije u Splitu, a potom u Zagrebu. Brojni ga naraštaji pamte po blagosti. U više je navrata izabran za dekana Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu. Suradivao je na izdanju Zagrebačke Biblije i Novog zavjeta u redakciji fra Bonaventure Dude i fra Jerka Fućaka.

Četvrti dio posvećen je knjigama, člancima, priložima i recenzijama o. Celestina objavljenima u znanstvenim časopisima i provincijskim glasilima. O. Celestin napisao je 55 djela, među koja su ubrojena i ponovljena izdanja bitnije dopunjena i izmijenjena, kao i jedan prijevod na slovački. Mnogo je objavljivao u časopisima *Bogoslovska smotra*, *Obnovljeni život*, *Crkva u svijetu* i drugim, većinom specijaliziranim časopisima. Najveći broj članaka objavio je u glasilima Hrvatske provincije sv. Jeronima franjevac konventualaca (predratni mjesečnik *Svetište svetog Antuna Padovanskog* i poratni *Glasnik svetog Antuna Padovanskoga — Veritas*).

U petom dijelu knjige autor progovara o doprinosu o. Celestina kauzi beatifikacije sada već blaženog kardinala Alojzija Stepinca, njegovoj ulozi u kauzi o. Vendelina Vošnjaka te obljetnicama

i priznanjima koja su dodijeljena samomu o. Celestinu.

U šestom dijelu knjige autor opisuje posljednje godine života o. Celestina. Spominje se njegov dijamantni jubilej misništva, razdoblja bolesti i nemoći te njegove smrti 23. rujna 2006. u Zagrebu i ukopa tri dana kasnije. Iznesene su sućuti i sažalnice povodom smrti o. Celestina te skupovi podsjećanja.

Na kraju knjige nalaze se izvori koji ma se autor poslužio pri pisanju knjige te sažetak na hrvatskom, talijanskom i engleskom, kazalo imena, sadržaj i podatci o autoru.

Mate Žaja

Jim Manney, *Egzamen: Jednostavna molitva koja mijenja život*. Zagreb: SKAC Palma, 2017, 96 str.

Jim Manney pisac je i urednik mnogih knjiga o ignacijanskoj duhovnosti. Uz ovu knjigu o egzameni, napisao je još knjige o razlikovanju, duhovnim vježbama, izboru i naposljetku o svim aspektima ignacijanske duhovnosti. Urednik je popularnog bloga *DotMagis*. Kako sam kaže: „Otkrio sam duboku mudrost ignacijanske duhovnosti, a to moje osobno buđenje postalo je i profesionalna strast.” Pa je tako od novinara i urednika postao jedan od najznačajnijih duhovnih pisaca današnjice. Predgovor hrvatskomu izdanju napisao je p. Ivan Ike Mandurić. Naglasio je da trebamo osobno, sami, u suradnji s Bogom, preuzeti kontrolu nad vlastitim životom. Nitko osim nas samih ne može nam pomoći i dati odgovor za sve duhovne poteškoće na koje nailazimo u duhovnom sazrijevanju. Pater u predgovoru potiče na promišljanje, reflektiranje i propitivanje o vlastitom životu po molitvenoj metodi egzamena, u svjetlu i prisutnosti Boga, koji nas ljubi i poučava. Imati iskustvo živoga Boga nije privilegija ne-